

partic. des caus. °कारित BHATT. 2, 55.

नीरत (निम् + रत) adj. = विरत UDBHATAVJARTHAPADJA im ÇKDr.

1. नीरद (नीर + 1. द) m. 1) Wolke (Wasser gebend) MBh. 7, 3153. R. 6, 66, 28. BHART. 1, 71. Çiç. 4, 52. DAÇAK. in BENF. Chr. 186, 14. GHAT. 1. — 2) (wie alle Wörter für Wolke) = मुस्तक eine Cyperusart RÂ-
GÂN. im ÇKDr.

2. नीरद (निम् + रद) adj. zahlos UDBHATA im ÇKDr.

नीरधि (नीर + धि) m. Meer ÇABDAR. im ÇKDr. Inschr. in Journ. of the Am. Or. S. 7, 4, Çl. 2. — Vgl. अन्धि, तोषधि u. s. w.

नीरनिधि (नीर + नि) m. dass. ÇABDAR. im ÇKDr.

नीरन्ध्र (निम् + रन्ध्र) adj. f. आ kein Loch —, keine Oeffnung habend: मुक्ता KÂLIDÂSA im ÇKDr. keine Lücke zeigend, dicht, ununterbrochen H. 1447. वाणी: KUMÂRAS. 16, 10 in Verz. d. Oxf. H. 117, a. Davon nom. abstr. °न्ध्र n. enge Verbindung, festes Zusammenhalten Schol. zu Çiç. 9, 44.

नीरप्रिय (नीर + प्रिय) m. eine Rohrrart (जलवेतस) NIGH. Pr.

नीररुह (नीर + रुह) n. Wasserrose Çiç. 9, 7 (wo fälschlich °रुह gedruckt ist).

नीरव (निम् + रव) adj. f. आ tonlos: रसना RAGH. 8, 57.

नीरस (निम् + रस) 1) adj. f. आ a) saftlos, ausgetrocknet, verdorrt: (मुन-यः) निर्मज्जा नीरसा: HARIV. 14333. अङ्ग ÇAÑK. zu BÂH. Âr. Up. S. 106. रसा KÂT. 7. काष्ठ ÇRÎNGÂRAT. 9. — b) geschmacklos: भिलाशन (viell. auch zu a) BHART. 3, 16. — c) trocken, unschmackhaft in übertr. Bed.: पैशाचं वचः KATHÂS. 8, 15. पय्यानाम् SÂH. D. 6, 8. अलब्धफलनीरसं म विधाय तस्मि-
ञ्जने समागमनोदर्यं भवतु पञ्चवाणः कृती VIKR. 30. वालिका keine Reize zeigend PAÑKAT. IV, 62. Davon nom. abstr. °ता SÂH. D. 2, 4.

नीरसन (निम् + रसना) adj. keinen Gürtel habend: अननीरसनैः — ज-
यैः KIR. 5, 11.

नीराखु (नीर + आखु) m. Otter HÂN. 76.

नीराजन (vom caus. von राज् mit नि) n. und °ना f. Reinigung, Bez. einer Cerimonie, bei der ein König seinen Purohita, seine Dienstleute, Pferde, Elephanten u. s. w. unter Hersagen heiliger Sprüche waschen und reinigen lässt, lustratio exercitus AK. 2, 8, 2, 62. H. 789. VARÂH. BRU. S. 2, e (A. Bl. 2, b). Ausführlich wird diese Cerimonie beschrieben im 43ten Kapitel, das नीराजनविधि betitelt ist. तुरंगमकरिन् नीराजनं कुर्यात् (der König) 43 (34), 1. द्वादश्यामष्टम्यां कार्तिकशुक्लस्य पञ्चदश्यां वा। आश्वयुजे वा कुर्यान्नीराजनसंज्ञकां शास्त्रम् 2. नीराजने निवृत्ते 44 (43), 11. ततो नीराजनार्थं वै वृन्दशो गोकुलानि च। परिववृर्गिरिवरं सवृषाणि स-
मस्ततः ॥ HARIV. 3884. अस्मिन्परीयनिवृत्ते गर्वा नीराजनेत्सवे 3890. KA-
THÂS. 19, 67. PAÑKAT. 138, 4. भेजे नीराजनाविधीन् RAGH. 17, 12. वाजिनी-
राजनविधौ 4, 25. भामयिता रथं वीरं पुरं सर्वप्रदक्षिणम्। स्वस्थाने स्वा-
पयेद्भूयः कृत्वा नीराजनं (sic) बुधः ॥ BHAVISHJA - P. in Verz. d. Oxf. H. 31, a, 22. नीराजनद्वादशीव्रतं Verz. d. B. H. 133, b (68). Nach ÇKDr. und WILS. auch die sonst आरात्रिक genannte Cerimonie.

नीरिन्दु m. eine best. Pflanze, = अश्वशाखोट (fehlt in den Wörter-
büchern) ÇABDAR. im ÇKDr. Trophis aspera WILS.

नीरुच् (रुच् mit नि) P. 6, 3, 116, Sch.

नीरुज् (निम् + रुज्) adj. schmerzlos Suçr. 1, 289, 2. 2, 151, 17. gesund

H. 474. MED. j. 120. HIT. I, 13.

नीरुज् 1) (निम् + रुज् oder रुजा) adj. f. आ schmerzlos Suçr. 1, 292, 14. 2, 306, 20. 311, 10 (fälschlich निरुज्). gesund, sich wohl befindend 383, 4 (gleichfalls नि). MBh. 13, 5635. HARIV. 7334. 10860. R. 6, 112, 103. HIT. I, 13, v. 1. — 2) n. = नीरुज् eine Art Costus (कुष्ठ) GÂTÂDH. im ÇKDr.

नीरूप (निम् + रूप) 1) adj. gestaltlos VEDÂNTAPAR. im ÇKDr. — 2) m. a) Wind. — b) ein Gott. — 3) n. Himmel, Himmelsgewölbe ÇABDÂR-
THAK. im ÇKDr.

नीरेणुक (निम् + रेणु) adj. f. आ staublos: भू SATPADJARATNÂKARA im ÇKDr.

नीरोग (निम् + रोग) adj. gesund, sich wohl befindend HARIV. 16118. fg. Suçr. 1, 374, 17. PAÑKAT. I, 134. 184, 22. Davon nom. abstr. °ता Ge-
sundheit 217, 24, wo fälschlich नीरोग्यता gedruckt ist.

नीरोर्ह (von रुह् mit निम्) m. Austrieb TS. 3, 5, 2, 5. 5, 3, 3.

नील्, नीलति dunkelfarbig u. s. w. sein oder dunkel färben: (vgl. नील) DhÂTUP. 15, 15.

नील 1) adj. f. आ und ई (nach P. 4, 1, 42 ई in anderer Verbindung als mit Kleidern, nach dem VÂrtt. zu diesem Sûtra in Verbindung mit Pflanzen und lebenden Wesen) dunkelfarbig; namentlich blau, dunkelblau, schwarz:blau AK. 1, 1, 4, 23. H. 1397. an. 2, 495 (wo नीलो वृ° zu lesen ist). HALÂJ. 4, 49. n. das Dunkle, Schatten AV. 14, 2, 48. नीलमस्येदं लोहितं पृष्ठम् 15, 1, 7. 8. नास्य नीलं न क्रो व्यैति TS. 3, 1, 4, 2. शुक्लम्, नीलम् ÇAT. Br. 14, 7, 2, 12. a, 20. KHÂND. Up. 1, 6, 5. 8, 6, 1. KAUSH. Up. in Ind. St. 1, 410. नीलतोयमध्यस्था विद्युल्लेखा TAITT. Âr. 10, 13. 1, 9, 1. KAUC. 18. 93. धेनु 126. वृष (vgl. नीलपाण्ड und unten u. 2, d) M. 11, 136. JÂGÂN. 3, 271. पतंग ÇVETÂÇY. Up. 4, 4. नाग R. 5, 18, 11. मलिका AK. 2, 5, 26. कानन R. 2, 55, 8. 3, 11, 2. नीलाभिर्वनराजिभिः 5, 54, 3. शाह-
लानि 9, 5. नदी नीला 4, 44, 81. समुद्रस्य सलिलम् 5, 7, 16. जलम्राव Suçr. 2, 303, 7. MEGH. 42. वैदूर्य R. 2, 91, 29. मणि 3, 58, 26. कुष्ठ Suçr. 2, 68, 8. शोणित 1, 45, 3. मेघ Hip. 4, 29. 1, 37. N. 16, 13. R. 3, 28, 19. 58, 25. PRAB. 93, 1. VET. in LA. 5, 9. DAÇAK. in BENF. Chr. 186, 14. नेत्र DhÂRTAS. 91, 14. पद्मन् BHART. 1, 59. मूर्धजा: VARÂH. BRU. S. 74, 4. BHÂG. P. 2, 2, 11. नी-
लाङ्ग R. 3, 58, 26. 1, 58, 10. (शिवम्) काष्ठप्रभासङ्गविशेषनीलां कृत्वाचं ग्रन्थिमर्तितं दधानम् KUMÂRAS. 3, 46. नीला पताकाम् MBh. 4, 1738. मन्हा-
नील (धन) INDR. 1, 8. नीलवस्त्रप्रायश्चित् VARÂHA-P. in Verz. d. B. H. No. 483. नीला किण्टी AK. 2, 4, 2, 55. HALÂJ. 2, 50. आनीलमुखं स्तनद्वयम् RAGH. 3, 8. mit Indigo gefärbt P. 4, 2, 2, VÂrtt. 2. MED. I. 29. — 2) m. a) Sapphir H. an.; vgl. नीलं मणिम् R. 3, 58, 26 und नीलमणि. — b) der indische Feigenbaum (वट) RÂGÂN. im ÇKDr. — c) ein best. Vogel, the blue or hill Maina WILS. nach ÇABDAR. — d) = नीलवृष ein dun-
kelfarbiger Stier Verz. d. B. H. No. 1227. — e) N. eines der 9 Schätze Kuvera's TRIK. 1, 1, 79. H. 193. H. an. MED. — f) N. pr. eines Man-
nes gâra तिकादि zu P. 4, 1, 154. Fürst von Mâhishmatî MBh. 1, 2697. 6990. 2, 1124. 3, 15230. 5, 79. 592. अनूपाधिपतिश्चैव नीलः 6, 4153. HARIV. 8019. नीलं चापि नदीसुतम् 8098. ein Sohn Jadu's 1843. VP. 416, N. 2. Aâgamîdha's 453. BHÂG. P. 9, 21, 30. Bhuvanarâgâ's RÂGÂ-TAR. 7, 253. — LIA. II, 933. fg. Geschichtschreiber von Kâçmîra RÂGÂ-TAR. 1, 14.